

Propositie hogescholen ministeriële taskforce Toekomstige welvaart en vestigingsklimaat

Vereniging Hogescholen

Inleiding

Het kabinet heeft zich de ambitie gesteld om door samenwerking tussen de overheid, het bedrijfsleven en de kennissector de Nederlandse economie de sterkste van Europa te maken, met het beste investeringsklimaat. Vanuit het hbo staan wij klaar om samen met de taskforce Toekomstige welvaart en vestigingsklimaat samen te werken op deze ambitie. Hogescholen zijn goed gepositioneerd om een belangrijke bijdrage te leveren aan het verhogen van de arbeidsproductiviteit om de toekomstige welvaart van Nederland te kunnen borgen. Wij doen dit met het talent dat we opleiden en met de innovaties die voortkomen uit ons praktijkgericht onderzoek in samenwerking met het bedrijfsleven en publieke werkgevers. Hieronder doen wij u, als verdere invulling van de intentieverklaring met de andere onderwijssectoren, een propositie als hogescholen voor de inhoudelijke invulling van het partnerschap met de Taskforce. ►

Hogescholen bieden met deze propositie een samenhangend pakket van oplossingen aan om de arbeidsproductiviteit te verhogen en de toekomstige welvaart te borgen. Gericht talentbeleid en praktijkgericht onderzoek gaan hand in hand: ze stimuleren innovatie, leveren hoogwaardige professionals én zorgen voor voldoende nieuwe aanwas in cruciale sectoren.

Hogescholen sluiten aan bij de keuze van de Taskforce om zich te richten op de vier strategische domeinen Digitalisering en AI, Veiligheid en weerbaarheid, Life sciences en biotechnologie, en Energie- en klimaattechnologie, en op de sectoren die belangrijke maatschappelijke knelpunten kennen: het (funderend) onderwijs, de kinderopvang, het sociaal domein, de eerstelijnszorg, de ouderenzorg en de woningbouw. Het aanbod dat wij de Taskforce doen, is hier ook op gericht. De inzet op de aangewezen domeinen en sectoren zien hogescholen als een belangrijke 'plus' voor Nederland, waarvoor hogescholen bereid zijn een extra inspanning te verrichten. Tegelijkertijd blijven hogescholen vanzelfsprekend hun verantwoordelijkheid nemen voor het opleiden van talenten en het bieden van innovaties in alle arbeidsmarktsectoren en regio's. Wij zien het als onze maatschappelijke opdracht om met talent en innovatievermogen in den brede bij te dragen aan de welvaart, het verdienvermogen en de arbeidsproductiviteit van Nederland. Nederland heeft ook daar behoefte aan. Hogescholen geven hieraan invulling door regionaal of sectoraal, in afstemming met het relevante werkveld en andere kennisinstellingen, aan te sluiten bij de human capital agenda's en innovatieagenda's.

Met deze propositie willen hogescholen zich extra inspannen voor de strategische domeinen gericht op de nieuwe economie, en doen zij dat vanuit hun bestaande brede inzet voor de maatschappij. ►

A Talent

Het kabinet heeft zichzelf tot doel gesteld een talentstrategie op te stellen om te zorgen dat we als Nederland beschikken over genoeg vakmensen in de eerder genoemde strategische domeinen en sectoren om zo de arbeidsproductiviteit te kunnen verhogen en de toekomstige welvaart te borgen. Het opleiden van meer professionals voor deze prioritaire domeinen, zowel door het verhogen van de instroom van Nederlandse studenten als door het werven van internationale studenten, is niet voldoende om dit doel te bereiken. Het vraagt ook bijscholing van zittende professionals en het opleiden van nieuwe professionals die in staat zijn hun eigen praktijk te innoveren en zo de arbeidsproductiviteit te verhogen. Hogescholen pakken deze uitdagingen op in hun LLO-aanbod, hun masteronderwijs, het toevoegen van technische skills aan opleidingen in alle sectoren en met afspraken in de keten om de instroom in bèta/technische opleidingen te verhogen. We doen de ministeriële taskforce en de minister van OCW in het bijzonder het volgende samenhangende aanbod.

Versterken om- en bijscholing

Hogescholen zetten in op verhoging van de arbeidsproductiviteit door om- en bijscholing van werkenden. Hogescholen staan klaar om, aansluitend bij de domeinen van de talentstrategie, concreet LLO-aanbod te ontwikkelen aansluitend bij de regionale behoefte, bijvoorbeeld via FastSwitch-programma's (onderwijsprogramma's voor omscholing). Hogescholen pakken het ontwikkelen van relevant LLO-aanbod graag op in partnerschap met OCW. Het neerzetten van voldoende scholingsaanbod vraagt nadrukkelijk aanvullende wetgeving van de minister op het vlak van het verankeren van LLO als publieke opdracht van hogescholen en beleid voor het realiseren van randvoorwaarden, zoals microcredentials, persoonlijke ontwikkelrekeningen en het wegnemen van belemmerende regelgeving rond publiek-privaat.

Opleiden innovatieve professionals

Beroepen worden steeds complexer en vragen om meer analytisch vermogen, specialistische kennis en creativiteit. Tegelijkertijd is Nederland een kenniseconomie, waarin innovatiekracht en internationaal concurrentievermogen afhankelijk zijn van hoogwaardig geschoolde professionals. Het beroepenveld heeft daardoor in toenemende mate behoefte aan professionals met meer kennis en kunde. Dit is des te meer van belang voor het verhogen van de arbeidsproductiviteit van Nederland. Hogescholen zetten in op een innovatieve beroepsbevolking door onze klassieke bachelorstudenten en werkenden te stimuleren zich verder te ontwikkelen binnen de professionele kolom van het hoger onderwijs. We willen dan ook het masteraanbod gericht uitbreiden op de domeinen die centraal staan in de talentstrategie. Hogescholen willen dat in partnerschap met OCW en in samenwerking met werkgevers oppakken. ►

Stimuleren van bètatechniekonderwijs

De afgelopen jaren is de instroom in het hbo in de bètatechniek eerder gedaald dan gestegen. Dat vergt serieuze aandacht. Het vergroten van de arbeidsproductiviteit doordat er meer professionals actief zijn binnen het domein van de bètatechniek is echter niet iets dat hogescholen alleen kunnen doen. Dit vergt een nieuwe vorm van ketenaanpak waarin po, vo en hbo samenwerken met het bedrijfsleven. Alleen gezamenlijk kunnen we de instroom in de bestaande techniekopleidingen en uitstroom naar het relevante werkveld verhogen. Zo'n ketenaanpak geven we graag met OCW en de eerder genoemde partijen verder vorm.

De ketenaanpak in het onderwijs vraagt ook om een goed functionerend onderwijsstelsel van het basisonderwijs t/m het hoger onderwijs. Voor het funderend onderwijs liggen er grote uitdagingen voor het aantrekken en opleiden van voldoende leraren. Hogescholen willen ook daar werk van maken. Tegelijkertijd staan steeds meer lerarenopleidingen voor het voortgezet onderwijs onder druk door kleine studentenaantallen en een teruglopende instroom. Dit geldt ook zeker voor de lerarenopleidingen in de bètavakken en voor het technische beroepsgerichte onderwijs. Het opleiden van (technisch) talent start bij goede leraren die kinderen vaardigheden aanleren en passie aanwakkeren voor een vak. Hogescholen hebben een actieplan opgesteld om kwetsbare lerarenopleidingen in stand te houden zodat in alle regio's voldoende en goede leraren opgeleid kunnen worden en vragen OCW dit te ondersteunen.

In de ketenaanpak is het ook van belang dat we kijken naar het studiesucces van de eigen studenten, waaronder het voorkomen van uitval en switch vanuit deze domeinen en sectoren. En dat we kijken naar de uitstroom van technisch talent op de arbeidsmarkt. Zo is de uitstroom uit de technische sector na enkele jaren werken opvallend hoog. Het behouden van technisch personeel vraagt om gerichte stappen van het werkveld zelf. Daarnaast is in de ketenaanpak nodig dat de technische sector meer stageplekken biedt voor hbo-techniekstudenten. Ook is van belang dat de publieke en private sector steeds nauwer de samenwerking opzoeken, zeker in de gebieden van de talentstrategie.

Naast deze ketenaanpak voor technische opleidingen zijn er veel opleidingen waarin de aandacht voor bètatechniek vergroot kan worden. Daarbij kan onder andere worden gedacht aan meer aandacht voor digitalisering en AI in de curricula van opleidingen in sectoren, zoals economie, educatie en zorg.

Instroom en behoud van internationaal talent

Het gehele aanbod aan opleidingen in het hbo is gebaseerd op de vraag en ontwikkelingen van de arbeidsmarkt. De belangrijkste redenen voor het aanbieden van anderstalig onderwijs in het hbo zijn dan ook de internationale aard van beroep en de vraag op de (regionale) arbeidsmarkt. De talentvraag op de strategische gebieden past in de laatste categorie. Omdat hogescholen willen dat de internationalisering in balans blijft, hebben zij onderling bindende afspraken gemaakt over het sturen van de instroom van internationale studenten en gerichte werving. Afspraken die goed werken. ►

In dat kader zetten hogescholen ook in op het vergroten van de kans dat internationale studenten zich langdurig verbinden aan de Nederlandse arbeidsmarkt. Hogescholen streven naar het verhogen van de blijfkans. Zij doen dit onder meer door internationals te stimuleren de Nederlandse taal leren, met het aanbieden van taalmodules. Het beheersen van Nederlands vergroot het aantal vacatures waarvoor zij in aanmerking komen. Ook vergroot het de kans dat internationale alumni zowel een sociaal als een professioneel netwerk opbouwen. Hogescholen trekken samen met het werkveld op om dat gericht geworven talent voor de arbeidsmarkt te behouden.

Hogescholen hebben de bovenstaande lijn bekrachtigd in bestuurlijke afspraken met de minister. Onderdeel van deze afspraak is het jaarlijks verkennen of de afspraken nog passend zijn en waar nodig herijking af te spreken.

B Innovatie en onderzoek

Regionale innovatieclusters

Hogescholen spelen een centrale rol in veel regionale kennis- en innovatie-ecosystemen. In het samenspel tussen onderwijs, onderzoek en werkveld – waaronder het mkb – zorgen zij ervoor dat kennis sneller wordt toegepast en leidt tot innovaties in de praktijk, én dat talent over de juiste vaardigheden beschikt voor de arbeidsmarkt van nu en in de toekomst. In deze rol dragen hogescholen substantieel bij aan het verhogen van de arbeidsproductiviteit van Nederland. Elke hogeschool vervult via zo'n campusaanpak in zijn of haar regio een belangrijke innovatiefunctie. Denk bijvoorbeeld aan de Brightlands Chemelot Campus of Brainport. Hogescholen zetten hun rol in deze regionale innovatieclusters graag in voor de ambitie van het kabinet om de sterkste economie van Europa te worden. Daarbij vragen we hulp aan de Taskforce om wet- en regelgeving die hogescholen belemmert deze regiorol te vervullen, tegen het licht te houden en indien nodig aan te passen. Denk hierbij onder andere aan de Nederlandse definitie van wat een onderzoeksorganisatie is in het kader van de Kaderregeling betreffende staatssteun voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie (OOI-kaderregeling). Hier kunnen hogescholen de inzet en steun van de Taskforce hard gebruiken.

Richten onderzoek op strategische domeinen

De strategische domeinen die centraal staan in de Taskforce, zijn thema's waarop hogescholen al sinds jaar en dag actief zijn met hun praktijkgericht onderzoek en onderwijs. Hogescholen willen hun praktijkgericht onderzoek daar waar nodig nog sterker richten op de strategische domeinen en daarmee een belangrijke bijdrage leveren aan de benodigde innovaties. Hogescholen hebben ruime ervaring in het verbinden van expertise vanuit verschillende gremia op één of meerdere thema's binnen de sector, bijvoorbeeld via samenwerkingsthematafels. Ze zijn daarmee een landelijk aanspreekpunt voor andere kennispartners, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties. Hogescholen willen hun inspanningen op deze thema's graag nog meer verbinden met die van andere ►

kennispartners, zoals universiteiten, TO2-instellingen, TKI's en RKI's, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties. In partnerschap met de Taskforce kan deze verbinding verder worden gefaciliteerd.

Innovatie van bedrijven

De meeste wetenschappelijke kennis krijgt maatschappelijke meerwaarde via andere valorisatieroutes dan kennisintensieve start-ups. Hogescholen vertalen nieuwe kennis die voor en met bestaande maatschappelijke partners wordt ontwikkeld naar innovaties die direct in de praktijk toepasbaar zijn. Ze werken inmiddels met circa 64.000 praktijkpartners samen in praktijkgericht onderzoek en helpen hen te innoveren, zo blijkt uit recent onderzoek. Hiervan is 73% bedrijf, waarvan verreweg het meeste mkb (ruim 99%). Via deze weg verhogen hogescholen de arbeidsproductiviteit van grote, middelgrote en kleine bedrijven (inclusief familiebedrijven en vrouwelijke ondernemers) en publieke partners.

Hogescholen willen graag meer bedrijven helpen innoveren en ondernemerschap bevorderen. Dit vergt een infrastructuur die bij hogescholen nog niet of beperkt aanwezig is om deze kerntaak goed te kunnen uitvoeren (het ontbreekt hogescholen aan KTO's). We willen deze infrastructuur graag in partnerschap met de Taskforce opbouwen om zo onze valorisatierol optimaal uit te kunnen voeren.

c Regeldruk

De Taskforce richt zich ook op het ontwikkelen van voorstellen om de regeldruk en administratieve lasten te verminderen. Ook binnen het hbo neemt de regeldruk toe. Door deze toename, terwijl de beschikbare middelen gelijk blijven, ontstaat er minder ruimte voor de primaire processen (onderwijs en onderzoek). Het hbo wil graag, in afstemming met OCW, voorstellen uitwerken om de regeldruk in het hoger onderwijs terug te dringen. Minder regeldruk zorgt ervoor dat het onderwijs en onderzoek meer impact kunnen hebben, ook op de gebieden waar de Taskforce zich op richt. ■